

Nr 171.

Av herrar **Hallén** och **Sandler**, om ändring i avlöningsbestämmelserna för professorerna vid tekniska högskolan.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 155 vid 1909 års riksdag, beslöt Riksdagen genomföra en lönereglering för de vid tekniska högskolan anställda professorerna. Högsta lönen för dessa hade varit 7,000 kronor och var antalet professorer 14 stycken. Enligt detta förslag skulle högskolans professorer hädanefter kunna erhålla 8,100 kronor i lön, därav 5,000 kronor i egentlig lön, 2,500 kronor i tjänstgöringspengar och rätt till ett ålderstillägg på 600 kronor. Denna löneförhöjning hade av den kommitté, som verkställt utredning av frågan, motiverats med bland annat följande: »Särskilt måste framhållas högskolans ställning såsom den förnämsta representanten för teknisk vetenskap och undervisning, vilken ställning gör det till en oavvislig nödvändighet att söka till lärare erhålla de mest framstående förmågor». Kommittén utvecklar därefter, att konkurrensen med andra högskolor nödvändiggör en så pass hög avlöning, att högskolans lärare ej tvingas att söka genom biinkomster på närliggande praktiska arbetsområden förbättra sina löneförhållanden och således beröva sig själva en för deras fortsatta vetenskapliga utbildning erforderlig tid. Genom den nya löneregleringen likställdes därför högskolans professorer med universitetens.

Vid 1911 års riksdag begärde Kungl. Maj:t i proposition nr 124, att de vid tekniska högskolan befintliga lektoraten skulle indragas och ersättas med ordinarie professorer. Den för denna och andra organisationsfrågor rörande tekniska högskolan tillsatta kommittén yttrar härom: Det är tydligt, att läroämnena sådana som geodesi, skeppsbyggnadslära, husbyggnadslära, metallurgi, bergskemi, m. fl., vilka ämnena numera vuxit ut till huvudämnena och vilkas representanter vid högskolan böra vara de förnämsta tekniskt vetenskapliga auktoriteter på sina områden,

Bihang till Riksdagens protokoll 1914. 4 saml. 82 häft. (Nr 171—172).

icke längre kunna företrädas av lärare i lägre avlöning och ställning än representanterna för de övriga huvudämnena. Lärarkollegiet vid tekniska högskolan understödde också detta krav med bl. a. följande motivering: »Denna omvandling (från lektorat till professorer) vore så mycket mer berättigad som lektoraten vid tekniska högskolan vore närmast jämförbara med professorer vid universitet och högskolor». Även påpekades att »om endast professorer skulle finnas vid högskolan, man kunde påräkna mera kompetenta sökande, än om befattningarna genast tillsattes som lektorat». Dåvarande departementschefen P. E. Lindström, som i propositionen tillstyrkte en utökning på ovan nämnt sätt av professorernas antal från 14 till 31, framhöll, att dessa befattningar »komme att belastas med en arbetsbörda, som måste anses fullt tillräcklig, ja så stor, att man snarare skulle vara frestad att tycka, att undervisningsbördan blir väl tung, om professorerna samtidigt skola få tid över att följa och utveckla sin egen vetenskap». Även denna proposition vann Riksdagens bifall.

Med fullt fog torde kunna sägas, att den beredvillighet, varmed Riksdagen tillmötesgått såväl 1909 som 1911 års kungl. propositioner om flera och högre avlönade lärarkrafter vid tekniska högskolan, haft sin grund i Riksdagens önskan att bereda högskolan möjlighet att inom de olika disciplinerna erhålla de vetenskapligt bäst meriterade lärare. Detta önskemål genomgår som en röd tråd alla de yttranden, som utredningsvis inhämtats, och upprepas med stor styrka vid frågornas behandling såväl i konseljen som Riksdagen. Det är i förhoppning om ett effektivt hävdande av de vetenskapliga kvalifikationerna som förnämsta kompetens vid lärartillsättningar vid tekniska högskolan, som Riksdagen genomfört dessa reformer.

Tyvärre har emellertid icke kravet på den vetenskapliga kompetensen som främsta merit blivit i stadgarna för tekniska högskolan av år 1901 till fyllest angivet. I § 12 av nämnda stadga anges, att vid tillsättande av lärarbefattningar skall avseende fästas endast å sökandens lämplighet till befattningen, ådagalagd genom prov och examina, utgivna arbeten, praktisk verksamhet eller beskaffenhet av föregående tjänstgöring såsom lärare m. m., såframt företrädet mellan två eller flera sökande därigenom kan avgöras, men i annat fall jämväl å tjänstetid vid högskolan eller annan offentlig läroanstalt. Det kan näppeligen bestridas, att en dylik norm för avgörande av lärarekompetens är alltför svag och lätt kan inbjuda till alltför subjektiva synpunkter på de sökandes kompetens. I läroverksstadgans § 183 skall vid lektorstjänsters tillsättning vetenskapliga meriter väga lika med undervisningsskicklig-

het. Att däremot vid tekniska högskolan de vetenskapliga meriterna skola vara avgörande framgår såväl därav, att vid en anstalt för mera mogen och försigkommen ungdom undervisningsförmågan ej kan behöva spela den framträdande roll som vid undervisning för skolgossar som ock därav, att från högskolan ständigt framhållits, att dessa lärare skola vara fullt jämförbara med universitetens icke blott i fråga om sina arvoden, utan ock i sin vetenskapliga kompetens. Det var ju också med hänvisning till de stegrade kraven på vetenskaplig skicklighet, som begäran om likställighet med universitetsprofessorerna framförts.

Da emellertid vid utnämningar till befattning vid tekniska högskolan vetenskapliga meriter icke synas tillmätas den avgörande betydelse, som motiverat löneregleringarna av år 1909 och 1911, uppstår fråga, huruvida icke från Riksdagens sida någon åtgärd är påkallad.

Ehuru mest önskvärt vore, att disproportionen mellan lön och kompetens hävdades därigenom, att kompetenskraven skärptes, finna vi oss föranlåtna att i frågans nuvarande läge i stället hemställa, att lönen åter bringas i proportion till den mera begränsade kompetens, varmed högskolan själv tyckes vilja låta sig nöja.

På grund av det anförda hemställa vi,

att Riksdagen med bibehållande av samtliga förutvarande och nyinrättade professurer vid tekniska högskolan ville bestämma lönen vid dessa befattningar, i den mån de nuvarande innehavarna avgå, till samma belopp som för farmaceutiska institutets professorer, d. v. s. till 4,400 kronor i lön, 2,000 kronor i tjänstgöringspengar och ett lönetillägg på 600 kronor, summa 7,000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1914.

Harald Hallén.

Richard Sandler.
